

Sygn. akt XXV C 2250/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Paweł Duda

Protokolant: sekretarz sądowy Maja Stankiewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Województwa (...)**

przeciwko **Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od Województwa (...) na rzecz Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt XXV C 2250/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 czerwca 2018 r.

Województwo (...) pozwem z dnia 13 września 2017 r. wniosło o zasądzenie od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 639.069,85 zł.

Na uzasadnienie powód podał, że w dniu 27 marca 2015 r. dokonano przelewu z rachunku bankowego powoda na rachunek prowadzony w pozwanym Banku na sumę 639.069,85 zł. Dane odbiorcy przelewu nie były zgodne z numerem rachunku bankowego prowadzonego w pozwanym Banku. Doszło do tego w wyniku działania przestępczego nieznanymi osobami, które przedstawiły pracownikowi powoda fałszywy numer konta, podszywając się pod firmę kontrahenta. Artykuł 50 ust. 2 ustawy Prawo bankowe nakłada na bank obowiązek zapewnienia szczególnej staranności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych. W ocenie powoda, pozwany ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą względem powoda z tytułu nieprawidłowej organizacji procesu przelewów w ramach świadczonych usług bankowych. Bank nie stworzył odpowiedniego mechanizmu weryfikacji przelewów pozwalającego klientom banku na sprawne i bezpieczne ich dokonywanie.

W odpowiedzi na pozew Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powoda i pozwanego nie łączą żadne relacje umowne, zatem roszczenie powoda nie jest oparte na niewłaściwym wykonaniu zobowiązania kontraktowego, ale na odpowiedzialności deliktowej. Powód nie wykazał jednak naruszenia norm prawnych przez pozwanego, gdyż z pozwany w niniejszej sprawie działał zgodnie z przepisami prawa, należytą starannością i jednolitą praktyką na rynku bankowym. Zgodnie z art. 143 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych zlecenie płatnicze uznaje się za wykonane na rzecz właściwego odbiorcy, jeżeli zostało wykonane zgodnie

z unikatowym identyfikatorem bez względu na dostarczone przez użytkownika inne informacje dodatkowe. Unikatowym identyfikatorem był w tym przypadku numer rachunku bankowego, a informacjami dodatkowymi wszystkie inne informacje, tj. nazwa i adres odbiorcy oraz tytuł płatności. Podany w zleceniu płatniczym numer rachunku bankowego odbiorcy był zgodny z numerem rachunku bankowego prowadzonego przez pozwanego. Pozwany wykonał zlecenie płatnicze zgodnie z unikatowym identyfikatorem, a zatem trzeba uznać, że zostało ono wykonane na rzecz właściwego odbiorcy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 marca 2015 r. dokonano przelewu na sumę 639.069,85 zł z rachunku bankowego (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w B. numer

(...) prowadzonego przez Bank (...) S.A. na rachunek bankowy numer (...) prowadzony przez Bank (...) S.A. Jako odbiorcę przelewu wskazano (...). (wyciąg z rachunku bankowego – k. 10).

Posiadaczem rachunku numer (...) był (...). Przelane środki zostały zaksięgowane na powyższym rachunku przez pozwany Bank. (okoliczności uznane za ustalone na podstawie art. 229 k.p.c. – podane przez pozwanego w odpowiedzi na pozew i niekwestionowane przez pozwanego).

Przelew powyższy został wykonany na skutek wprowadzenia w błąd przez osoby trzecie pracownika (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w B. co do właściwego numeru rachunku bankowego dotyczącego rozliczenia finansowego na rzecz (...) S.A. Po dokonanych przelewach środki pochodzące z operacji zostały przesłane poza granice Polski na rachunki założone w bankach zagranicznych. Wszczęte przez Komendę Wojewódzką Policji w B. śledztwo w sprawie doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w B. zostało zawieszono postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2016 r. (postanowienie o zawieszeniu śledztwa Komendy Wojewódzkiej Policji w B. z 18.04.2016 r. (...)- k. 11-12).

(...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w B. jest jednostką organizacyjną Województwa (...) (okoliczność wynikająca z uchwały nr (...) Zarządu Województwa (...) z dnia 20.10.2009 r. – k. 6-7).

Dokumentem wewnętrznym pozwanego Banku, który reguluje kwestie związane z obsługą przelewów przychodzących jest „Instrukcja Operacyjna”. Przelewy księgowane są automatycznie przez system informatyczny na podstawie weryfikacji numeru rachunku bankowego beneficjenta (Instrukcja operacyjna. Proces obsługi krajowych rozliczeń bezgotówkowych RB, SME, CB – k. 30-39, okoliczności podane przez pozwanego w odpowiedzi na pozew i niekwestionowane przez powoda).

Powyższe okoliczności faktyczne nie były przedmiotem sporu pomiędzy stronami postępowania – podane przez jedną ze stron nie były kwestionowane przez stronę przeciwną lub zostały przez nią przyznane, a nadto wynikały ze złożonych do akt sprawy wyżej wymienionych dokumentów.

Sąd zważył, co następuje:

Powoda i pozwanego nie łączył stosunek umowny dotyczący dokonywania czynności bankowych przez pozwanego na rzecz powoda. Dochodzone pozwem roszczenie odszkodowawcze swoją podstawę prawną znajdować mogło zatem potencjalnie

w odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych (deliktowej).

Zgodnie z art. 416 k.c., osoba prawna jest odpowiedzialna za szkodę wyrządzoną z winy jej organu. Za szkodę odpowiada osoba, której zawinione działanie jest źródłem jej powstania. Przesłankami odpowiedzialności deliktowej, wynikającymi z ogólnego przepisu regulującego tę kwestię, tj. art. 415 k.c., są: powstanie szkody, zdarzenie, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy oznaczonego podmiotu (czyn niedozwolony) oraz związek przyczynowy między owym zdarzeniem a szkodą. Przepis ten statuuje zasadę winy jako naczelną zasadę odpowiedzialności odszkodowawczej. Zawiniony czyn sprawcy, pociągający za sobą odpowiedzialność cywilną, musi wykazywać znamiona niewłaściwości postępowania zarówno od strony przedmiotowej, co określa się mianem bezprawności czynu, jak i od strony podmiotowej, co określa się jako winę w znaczeniu subiektywnym. Bezprawność – jako przedmiotowa cecha sprawcy czynu – jest ujmowana jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym, przez który rozumie się nakazy i zakazy wynikające nie tylko z norm prawnych (z zakresu prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, itp.), lecz także wynikające z norm moralnych i obyczajowych określane jako „zasady współżycia społecznego” lub „dobre obyczaje”. Bezprawność zaniechania występuje wówczas, gdy istniał nakaz działania, zakaz zaniechania, czy też zakaz spowodowania skutku, jaki przez zaniechanie może nastąpić. (por. Gerard Bieniek, w: Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom 2, Warszawa 2005, s. 235-236; orz. SN z dnia 19 lipca 2003 r., V CKN 1681/00, LEX nr 121742). Wina w znaczeniu subiektywnym odnosi się natomiast do sfery zjawisk psychicznych człowieka i rozumie się ją jako naganną decyzję odnoszącą się do podjętego przez niego bezprawnego czynu, z tym że w przypadku osób prawnych kwalifikacja ta odnosić będzie się do członków organu uprawnionego do reprezentacji osoby prawnej. Zatem na gruncie prawa cywilnego winę można przypisać podmiotowi prawa, kiedy istnieją podstawy do negatywnej oceny jego zachowania zarówno z punktu widzenia obiektywnego, jak i subiektywnego – tzw. zarzucalność postępowania (tak: SN w orz. z dnia 26 września 2003 r., IV CK 32/02, LEX nr 146462).

Powód upatrywał podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego w zaniechaniu weryfikacji danych beneficjenta przelewu z dnia 27 marca 2015 r. skierowanego na rachunek bankowy prowadzony w pozwanym Banku. Przelana suma 639.069,85 zł została zaksięgowana przez Bank na wskazanym w przelewie rachunku, mimo że podane w przelewie dane beneficjenta (nazwa beneficjenta) nie zgadzały się z nazwą posiadacza rachunku bankowego. Do oceny zachowania pozwanego Banku w kontekście bezprawności nie znajdzie tu zastosowania wskazany w pozwie art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1876), w myśl którego bank dokłada szczególnej staranności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych. Przepis ten dotyczy środków zgromadzonych na rachunku bankowym, a powoda i pozwanego nie łączyła umowa rachunku bankowego.

W myśl art. 64 ust. 1 Prawa bankowego, jeżeli polecenie przeprowadzenia rozliczenia pieniężnego złożone przez posiadacza rachunku bankowego jest wykonywane przez kilka banków, każdy z tych banków ponosi wraz z pozostałymi solidarną odpowiedzialność wobec posiadacza rachunku za szkody spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem polecenia. Z powołanego przepisu nie sposób jednak wywieść obowiązku Banku do weryfikacji danych osobowych odbiorcy przelewu w niniejszej sprawie, gdyż zgodnie z art. 64 ust. 2 Prawa bankowego, przepisu ust. 1 nie stosuje się do usług płatniczych uregulowanych w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych. Przepisy przywołanej ustawy o usługach płatniczych (tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r., poz. 2003) przewidują bowiem swoiste rozwiązania odnoszące się do odpowiedzialności za brak realizacji lub nieprawidłowość wykonania tych usług, które mogą przybrać postać m.in. transferu środków pieniężnych na rachunek pieniężny u dostawcy użytkownika lub u innego dostawcy przez wykonywanie usług polecenia przelewu (art. 3 ust. 2 lit. c). Stosownie do art. 143 ust. 1 ustawy o usługach płatniczych zlecenie płatnicze uznaje się za wykonane na rzecz właściwego odbiorcy jeżeli zostało wykonane zgodnie z unikatowym identyfikatorem bez względu na dostarczone przez użytkownika informacje dodatkowe. W myśl art. 143 ust. 3 tejże ustawy przy wykonywaniu transakcji płatniczych z wykorzystaniem rachunku bankowego unikatowym identyfikatorem jest numer rachunku bankowego. Regulacja art. 143 ust. 1 i 3 ustawy o

usługach płatniczych stanowi implementację dyrektywy (...) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych

w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy (...), (...), (...) i uchylającej dyrektywę (...), z której przepisów wynika, że jeżeli zlecenie płatnicze jest wykonywane zgodnie z unikatowym identyfikatorem, zlecenie płatnicze

w odniesieniu do odbiorcy określonego w unikatowym identyfikatorze uważa się za wykonane prawidłowo, jeżeli zaś użytkownik usług płatniczych dostarcza informacje dodatkowe, dostawca usług płatniczych ponosi odpowiedzialność jedynie za wykonanie transakcji płatniczych na podstawie unikatowego identyfikatora podanego przez użytkownika usług płatniczych (art. 74 pkt. 1-3 dyrektywy). Rozwiązania art. 143 ustawy o instrumentach finansowych podyktowane zostały potrzebą automatyzacji wykonywania transakcji, gdyż tylko w tym przypadku możliwe jest zachowanie terminów wykonywania transakcji wynikających z art. 54 ustawy. Przepis art. 143 ust. 1 – 3 ustawy o usługach płatniczych jest zatem przepisem szczególnym w stosunku do art. 64 ust. 1 Prawa bankowego.

Treść przytoczonych przepisów dotyczących wymagań stawianych poleceniu przelewu wskazuje, że w chwili dokonywania przedmiotowego przelewu bank beneficjenta obciążony był w okresie objętym sporem jedynie obowiązkiem weryfikacji numeru rachunku bankowego beneficjenta, który miał charakter unikatowy – identyfikujący beneficjenta (vide orz. SN z 25.06.2015 r., V CSK 546/14, LEX nr 1753191 i orz. Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z 31.10.2014 r., I ACa 607/14, LEX nr 1563664). Wbrew twierdzeniom powoda, za względu na przytoczone regulacje pozwany Bank nie miał obowiązku weryfikować informacji dodatkowych zawartych w poleceniu przelewu, tj. nazwy odbiorcy przelewu. Względy techniczne związane z automatyzacją przelewów (księgowanie przelewanych środków pieniężnych na rachunkach przez system informatyczny) sprawiają, że nie sposób wymagać od banków weryfikacji danych osobowych odbiorców przelewów przez pracowników banków, w realiach intensywności aktualnego obrotu finansowego przy wykorzystaniu przelewów bankowych i wymagań prawnych co do terminów wykonania transakcji płatniczych. Skoro podany w przedmiotowym zleceniu płatniczym numer rachunku odbiorcy był zgodny z numerem rachunku prowadzonym przez pozwany Bank, to wykonując zlecenie płatnicze zgodnie z unikatowym identyfikatorem pozwany postąpił prawidłowo,

w zgodzie z obowiązującymi go regulacjami. W rezultacie pozwany nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej deliktowej względem powoda wobec braku spełnienia przesłanej tej odpowiedzialności. Przyczyną szkody po stronie powoda zaistniałej na skutek przekazania środków pieniężnych na rachunek bankowy niewłaściwego podmiotu nie było zawinione zachowanie pozwanego Banku wynikające z nieprawidłowej organizacji procesu przelewów w ramach świadczonych usług bankowych, co zarzucił pozwanemu powód, lecz niewłaściwa organizacja przez powoda procesu rozliczeń ze swoimi kontrahentami. Standardowym postępowaniem przy dużych kontraktach jest wskazywanie w zawartej umowie numeru rachunku bankowego kontrahenta, na który dokonywane będą płatności,

a w przypadku zmiany tego rachunku, spisywanie stosownego aneksu do umowy. Te proste działania, których powód zaniechał, uniemożliwiają dokonywanie takich wyludzeń środków pieniężnych, do jakiego doszło w analizowanym przypadku. Brak jest podstaw do przerzucania na pozwany Bank braku dochowania należytej staranności przez powoda. Dlatego powództwo nie mogło być uwzględnione.

Mając to wszystko na uwadze Sąd w pkt. I sentencji wyroku oddalił powództwo na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt. II sentencji wyroku Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. Powód, jako przegrywający sprawę, obowiązany jest zwrócić pozwanemu koszty postępowania niezbędne do celowej obrony w łącznej kwocie 10.817 zł, w skład której wchodzi opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 10.800 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm).